

اصول فقه [۲]

(حجّیت، اصول عملیه، تعارض ادله، اجتهاد و تقلید)

نویسندگان:

نادر حیدری - سیده رفعت ابراهیمی

۱۳۹۸

عنوان قراردادی:	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور:	Iran. Laws, etc
مشخصات نشر:	اصول فقه (۲): (حجّیت، اصول عملیه، تعارض ادله، اجتهاد و تقلید) / نویسندگان نادر حیدری، سیده رفعت ابراهیمی.
مشخصات ظاهری:	تهران: نشر بید، ۱۳۹۸.
شابک:	۹۷۸ - ۶۲۲ - ۶۵۹۲ - ۷۶ - ۵
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیب
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۱۹۳ - ۱۹۶، همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع:	حجّیت، اصول عملیه، تعارض ادله، اجتهاد و تقلید.
موضوع:	اصول فقه شیعه -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع:	Islamic law, Shiites-- Study and teaching (Higher)
موضوع:	فقه -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع:	Islamic law -- Study and teaching (Higher)
موضوع:	اصول فقه شیعه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع:	Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction -- Examinations, questions, etc (Higher)
موضوع:	فقه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع:	Islamic law -- Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه داده:	ابراهیمی، سیده رفعت -
رده‌بندی کتبی:	BP ۹۹۸
رده‌بندی دیوینی:	۲۹۷/۲
شماره کتاب‌شناسی:	۵۳۰ ۸۱

انتشارات بید

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کو به مهدی‌زاده،

شماره ۲۷، واحد ۱۲

تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۷۹۶۱۵ - ۶۶۱۰۵۶۳۷

اصول فقه (۲)

(حجّیت، اصول عملیه، تعارض ادله، اجتهاد و تقلید)

نویسندگان: نادر حیدری - سیده رفعت ابراهیمی

• چاپ اول: ۱۳۹۸ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • ناشر: بید

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۶۵۹۲ - ۷۶ - ۵

قیمت: ۳۵،۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار ۱۳

کلیات ۱۵

تعریف علم اصول فقه ۱۷

فلسفه پیدایش علم اصول ۱۸

ظهور اخباریون ۲۰

فایده علم اصول فقه ۲۱

موضوع علم اصول ۲۱

تقسیم مباحث علم اصول فقه ۲۲

فصل اول: حجّت ۲۳

مقدمه ۲۵

مفهوم حجّت و اقسام آن ۲۷

دلیل چیست؟ ۲۹

مبحث اول: قطع ۳۰

تعریف قطع ۳۰

اقسام قطع ۳۱

الف - قطع طریق ۳۱

ب - قطع موضوعی ۳۲

- ۳۳..... حجت قطع
- ۳۳..... مخالفت با قطع
- ۳۵..... فرق علم و قطع
- ۳۶..... علم تفصیلی و علم اجمالی
- ۳۷..... آثار و خواص قطع
- ۳۸..... تطبیق با قوانین
- ۳۹..... خلاصہ مبحث اول (قطع)
- ۴۰..... مبحث دوم: ظن
- ۴۰..... تعریف ظن
- ۴۰..... حجیت ظن
- ۴۱..... تقسیمبندی ظنون بر اساس اعتبار یا عدم اعتبار آنها
- ۴۲..... اول: ظنون مردود
- ۴۲..... دوم: ظنون مسکوت یا مشکک (ظن طلق)
- ۴۴..... سوم: ظنون مقبول و معتبر (ظنون خاص)
- ۴۵..... ۱- ظواہر الفاظ
- ۴۶..... ۲- قول لغوی (سخن واثر شناسان)
- ۴۶..... ۳- اجماع منقول
- ۴۷..... ۴- خبر واحد
- ۴۷..... ادلة حجیت خبر واحد
- ۵۰..... اقسام ظن
- ۵۰..... ۱- ظن نوعی و شخصی
- ۵۱..... ۲- ظن طریقی و موضوعی
- ۵۱..... تفاوت قطع و ظن
- ۵۱..... امارات
- ۵۲..... ملاک اعتبار و حجیت امارہ

۵۳	جایگاه حجیت امارات
۵۴	آماره در قانون
۵۵	اقسام آماره
۵۵	۱- امارات حکمیه و موضوعیه
۵۶	۲- امارات تأسیسی و امضایی
۵۶	۳- امارات قانونی و قضایی
۵۷	تطبیق موا تانونی
۵۹	خلاصه بحث دوم (ظن)

فصل دوم: اصول عملیه ۶۱

۶۲	کلیات
۶۳	تعریف اصل و اقسام آن
۶۳	اصول عملیه
۶۶	رابطه ادله قضاوتیه (اصل) با ادله اجتهادیه
۶۶	موضوع اصول عملیه
۶۷	تقسیمات شبهه (شک) در اصول عملیه
۶۸	۱- شبهات حکمیه و موضوعیه
۶۹	۲- شبهات وجوبیه و تحریمیه
۷۰	اقسام اصول عملیه
۷۱	کیفیت حصر اصول عملیه در چهار اصل
۷۳	کاربرد اصول عملیه در حقوق
۷۵	اصل اول: برائت
۷۵	حالات و صور اصل برائت
۷۷	ادله حجیت اصل برائت
۷۷	۱. برائت عقلی

۷۸	۲. برائت شرعی
۷۸	الف- قرآن
۷۸	ب- سنت
۸۰	ج- اجماع
۸۰	مقایسه دو اصل با برائت
۸۰	الف- مقایسه اصل عدم با برائت
۸۱	ب- مقایسه اصل اباحه با اصل برائت
۸۲	اصل برائت در علم حقوق
۸۴	خاصه اصل برائت
۸۵	اصل دوم: احتیاط (استیصال)
۸۵	تعریف احتیاط
۸۶	ادله اثبات احتیاط
۸۶	الف- احتیاط عقلی
۸۶	ب- احتیاط شرعی
۸۷	صور و حالات شک در مکلفیه
۸۷	صورت اول: شبهه موضوعیه
۸۷	نوع اول: شبهه موضوعیه تحریمیه
۸۹	نوع دوم: شبهه موضوعیه وجوبیه
۹۰	صورت دوم: شبهه حکمیه
۹۰	نوع اول: شبهه حکمیه تحریمیه
۹۰	نوع دوم: شبهه حکمیه وجوبیه
۹۳	اصل سوم: تخییر
۹۳	تعریف تخییر
۹۳	اقسام تخییر
۹۵	تطبیق مواد قانونی

۹۹.....	خلاصه اصل احتیاط و اصل تخییر
۱۰۰.....	اصل چهارم: استصحاب
۱۰۰.....	مقدمه
۱۰۰.....	تعریف استصحاب
۱۰۱.....	ادله حجیت استصحاب
۱۰۳.....	عناصر استصحاب
۱۰۵.....	دو قاعده شبیه استصحاب
۱۰۵.....	الف- قاعده یقین یا شک ساری
۱۰۶.....	ب- قاعده نظمی و منع
۱۰۶.....	اقسام استصحاب: حججی و قیاسی
۱۰۶.....	الف- تقسیم استصحاب به اعتبار انواع مستصحب
۱۰۶.....	اول: استصحاب وجودی و عدمی
۱۰۷.....	دوم: استصحاب حکمی و غیرحکمی
۱۰۹.....	ب- تقسیم استصحاب به اعتبار دلیل یقین سابق
۱۰۹.....	اول: استصحاب حکم شرع یا قانون
۱۰۹.....	دوم: استصحاب حکم عقل
۱۱۰.....	ج- تقسیم استصحاب به اعتبار شک لاحق
۱۱۰.....	اول: شک در مقتضی
۱۱۱.....	دوم: شک در رافع
۱۱۲.....	د. استصحاب کلی و جزئی
۱۱۴.....	اصل مثبت
۱۱۵.....	استصحاب اماره است یا اصل؟
۱۱۷.....	تعارض استصحاب با سایر اصول عملیه
۱۱۹.....	تعارض استصحاب با امارات
۱۱۹.....	۱- تعارض اصل استصحاب با قاعده ید

- ۱۲۰..... ۲- تعارض اصل استصحاب با قاعدة فراغ و تجاوز
- ۱۲۰..... ۳- تعارض اصل استصحاب با قاعدة قرعه
- ۱۲۱..... ۴- تعارض استصحاب با اصل صحت
- ۱۲۲..... تطبیق مواد قانونی
- ۱۲۴..... خلاصه اصل استصحاب

فصل سوم: تعارض ادله ۱۲۵

- ۱۲۷..... مبحث اول: تعارض
- ۱۲۷..... تعریف تعارض
- ۱۲۸..... شروط تعارض
- ۱۳۰..... حکم دو دلیل متعارض
- ۱۳۱..... مبحث دوم: تراحم
- ۱۳۱..... اقسام تراحم
- ۱۳۳..... حکم متزاحمین
- ۱۳۳..... الف- تخییر در صورت عدم وجود مرجع
- ۱۳۳..... ب- تقدم اهم بر مهم در صورت وجود مرجع
- ۱۳۴..... طرق تشخیص اهم و مهم
- ۱۳۷..... تفاوت «تعارض» و «تراحم»
- ۱۳۹..... بررسی چند اصطلاح
- ۱۳۹..... جمع عرفی
- ۱۴۰..... تخصیص (اخراج حکمی)
- ۱۴۰..... حکومت (اخراج تعبیدی)
- ۱۴۲..... تفاوت «حکومت» و «تخصیص»
- ۱۴۳..... تخصّص (خروج موضوعی)
- ۱۴۴..... ورود

۱۴۵	تفاوت حکومت و ورود
۱۴۶	تطبيق مواد قانونی
۱۵۰	خلاصه فصل سوم (تعارض ادله)

فصل چهارم: اجتهاد و تقلید ۱۵۱

۱۵۳	مقدمه
۱۵۴	مبحث اول: اجتهاد
۱۵۵	حکم اجتهاد
۱۵۵	اقسام اجتهاد
۱۵۵	۱- اجتهاد طلق و مجزی
۱۵۵	۲- اجتهاد بالقوه و بالفعل
۱۵۶	۳- اجتهاد عام و خاص
۱۵۷	مبحث دوم: تقلید
۱۵۷	قلمرو تقلید
۱۵۸	دلایل لزوم و مشروعیت تقلید در فروع دین
۱۶۰	تقلید از اعلم
۱۶۱	تقلید از میت
۱۶۳	خلاصه فصل چهارم (اجتهاد و تقلید)
۱۶۵	سؤالات آزمون وکالت سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷
۱۷۳	منابع

پیشگفتار

درس اصول استنباط احکام اسلامی (اصول فقه) از مهمترین دروس پایه‌ای رشته‌های فقه و حقوق و به مثابه مهمترین ابزار فقها و حقوق‌دانان در مسیر استنباط می‌باشد. عوامل مختلف از قبیل فقدان تمثیل حقوقی، انحصار مثال‌ها به مسائل فقهی با بیان ثقیل، سبب گردیده که به صورت قابل توجه تعداد کثیری از دانشجویان محترم رشته‌های حقوق از اهمیت فراگیری این درس غفلت ورزند.

در تمامی سیستم‌های حقوقی همواره اصول و قواعدی برای تفسیر و استنباط وجود داشته که نظام حقوق اسلامی نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد. با عنایت به اینکه مبنای قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر موازین شرع مقدس اسلام می‌باشد، لذا آشنایی و تسلط حقوق‌دانان بر مبانی اسلام و نیز برخی از دروس مرتبط با فقهی حائز اهمیت خواهد بود.

مباحث مورد نیاز دانشجویان محترم رشته حقوق در دانشگاه‌های مختلف از اصول استنباط احکام اسلامی در دو درس اصول فقه ۱ و ۲ ارائه می‌شود. تجارب حاصل از تدریس چند ساله این دروس ما را بر آن داشت تا با استعانت از خداوند تعالی و در ظل توجهات حضرت ولی عصر (عج) کتاب حاضر را مبتنی بر مباحث درس اصول فقه ۲ دانشگاه‌های رشته‌های حقوق، با بیانی ساده و به همراه مثال‌های متنوع از قوانین و مقررات تدوین نماییم.

بی‌شک این اثر نیز واجد اشکالات و ایرادات متعددی است که امید داریم در سایه سار انتقادات و پیشنهادات ارزنده مخاطبین محترم از طریق ارتباط با آیدی NH6405@Gmail.com موجبات تعالی کتاب حاضر به ارمغان آید.

نادر حیدری

سیده رفعت ابراهیمی

زمستان ۱۳۹۷